

ERFAFSCHIEDINGEN, HET OPRUKKEND BEELD (1)

21 juli, 2011 | door Martin Liebrechts

Foto's: *Roel Simons*

Serie over de jaren zeventig en tachtig (8)

Opkomend beeld

Het beeld van een woonwijk wordt steeds meer bepaald door de aanwezige erfafscheidingen. Niemand en niets heeft zich de afgelopen zestig jaar er zorgen over gemaakt. Menig welstandsvergadering boog zich eindeloos over een raamverdeling, maar vergat vaak wat het beeld werkelijk bepaalt. Het beeld van de wijken van na 1960 wordt voor een substantieel deel beïnvloed door de aanwezigheid van erfafscheidingen, carports en uit- en aanbouwen. Alle beschouwingen vooraf over de beeldkwaliteit krijgen zo steeds meer het karakter van luchtspiegelingen. Wie komt er nog in de bestaande wijken om te proeven wat de kwaliteit van de gebouwde omgeving fixeert? Vanuit deze optiek oogt België als een schoonheid, omdat diversiteit het oorspronkelijke patroon was en is. In Nederland verwordt het door de oorspronkelijke strengheid al gauw tot een rommeltje. De rijtjes verdragen nu eenmaal maar beperkte afwijkingen. De ordening van het beeld is vaak niet iets van grote gebaren of stringente voorschriften. Het begint met een gevoel voor samenhang, die de continuïteit van het beeld moet ondersteunen.

Van heg naar hek

'De schutting is moeilijk te weerstaan' luidde de kop van een artikel in de NRC (2). Zelfs in een ecowijk, waarbij het open karakter het leitmotif is, verschijnen schuttingen. Mensen willen altijd iets privés. Hoe individueler de samenleving, des te meer trekken mensen zich terug achter hun privacy-schermen (de schutting).

Bijna de helft van het beeld van de wijken met grondgebonden woningen wordt in beslag genomen door erfafscheidingen van 2 meter hoog (3),(4).

De tijden dat er een erfafscheiding door een haag gevormd werd, begint bijna tot het verleden te behoren. Zoals het woord hek zijn oorsprong vindt in heg, zo zullen houten schuttingen de heg gaan vervangen als de huidige praktijk zich doorzet

Woonerven omheind

In dit kader gaat het om de kwaliteit van de woonerven, die deels begrensd worden door tuinen (kop- en achtergevels). Juist de herbergzaamheid van die straatjes en pleintjes moesten de kwaliteit van het wonen ondersteunen. Nu dreigt het allereerst door de vele auto's en vervolgens door de houten schuttingen zijn karakter volledig te verliezen. Tot nu toe was de definitie van een woonerf negatief

uitgedrukt voor de bezoekende auto's, zoals dat in Van Dale omschreven staat. 'Woonerf is een woonbuurt waarvan de straten door verkeersdrempels en platenbakken e.d. niet of zeer moeilijk voor auto's toegankelijk zijn.'

Als het woonkarakter verder verloren gaat door de wijze waarop de erfafscheidingen het vorm geven, blijft alleen nog het woord erf over ofwel onbebouwde grond behorende bij een huis.

Maar zover is het gelukkig nog niet. Het wordt tijd dat erfafscheidingen en schuttingen nieuwe vormen krijgen, die het beeld van de buurt in positieve zin versterken. Misschien ligt de mogelijkheid wel in de nieuwe generatie erfafscheidingen te combineren met (eigen) identiteit, uitstraling en ruimte voor energieopwekking. En zo komt het dan toch weer goed.

Bronnen/verwijzingen

1. 'De jaren zestig wijken: de opkomst van de GAMMA-cultuur', Martin Liebrechts, Kennisbank Bestaandewoningbouw.nl, 26 mei 2011
2. 'De schutting is moeilijk te weerstaan', Merel Thie, NRC, 16 juli 2011
3. Nederland heeft ruim 7,2 miljoen woningen, waarvan ruim 5 miljoen grondgebonden woningen zijn. Gemiddeld beschikt zo'n woning over 25 meter erfafscheiding, waarvan 10 à 20 procent mede het straatbeeld bepalen. Dit komt overeen met 25 à 50 procent van de voor- en zijgevels van deze woningen (10 meter). Met andere woorden, de erfafscheiding is een dominant aanwezig beeldelement.
4. Wikipedia: 'In Nederland mag men zonder bouwvergunning of bouwmelding erfafscheidingen achter de voorgevelrooilijn plaatsen met een hoogte van maximaal 2 meter. De voorgevelrooilijn is de lijn die, evenwijdig aan de weg, uw voorgevel raakt (zie VROM-brochure Erf- en perceelafscheidingen). Vóór de voorgevelrooilijn mogelijkheden slechts erfafscheidingen worden geplaatst met een hoogte van 1 meter. In alle andere gevallen is een bouwvergunning nodig. Bij hoekwoningen is er sprake van een iets andere situatie. Een hoekwoning kan twee voorgevelrooilijnen hebben omdat het perceel aan twee straten ligt.
5. Rond 1970 doet de doe-het-markt zijn intrede: HUBO (1969), GAMMA (1971), Praxis (1978)